

Tässä ei ole tarkoitukseni tehdä seikkaperäistä selostusta matkoiltani, vaan ainoastaan joitakin mielestäni hausempia tapahtumia haluan kertoa Säkenien lukijoille. Joskus toiste lienee minulla tilaisuus kertoa tarkemmin matkahavainnoistani.

Matka alkoi Astoriasta viime kesäkuun puolivälissä ja oli se jo heti alussa hyvin jännittävää. Minulle sattui nimittäin sellainen mustalaisen onni, että radikaali Wesley matkusti samassa laivassa ja vielä samassa luokassa San Franciseoon kanssani ja oli meillä erittäin hauskaa. Kuten yleensä jo tunnetaan, on tämä Wesley tyttöjen tuttava ja oli hän taasenkin hankkinut tietoonsa, että samalla laivalla matkustaa ensimmäisessä luokassa eräs hänelle tuttu suomalainen tyttö. Kun meille oli osotettu makuupaikka keulakannen alla, ehdotti Wesley, että lähdetään ensimmäiseen luokkaan tapaamaan sitä hänelle tuttua tyttöä ja jäädään sitte sinne. Suostuin tuumaan, varsinkin kun se meidän olinpaikkamme siellä keulakannen alla ei ollut mikään viehättävä. Pääsimme vartion läpi ja pian olimme loistavissa ensimmäisen luokan salongeissa. Olkoon tässä mainittu, että tämä Jim Hillin uusi matkustajalaiva

Northern Pacific on maailman parhaimpia, mitä kulkunopeuteen ja loistoon ja ylellisyyteen tulee. Minä ensinnä liikuskelin vähän arastellen niissä palatsimaisissa saloissa, mutta kun sellainen persoona kuin Työväen Opiston "professori" aina väliin minulle muistutti, että "sitä pitää kävellä rempseesti, aivan kuin omistaisname tämän koko hökötyksen", niin suoristin minäkin vartaloani ja koetin matkia Wesleytä. Kyllä minä aina muistin, että Jim Hill se tämän laivan omistaa, mutta kun Wesley kerran käyttäysi aivan kuin hän sen omistaisi, niin ajattelin, että totakai tällaisessä laivassa on omistamista meille kolmellekin; jos nimittäin sen "kamraatti" Hillin vielä ottaisimme siihen kolumneksi.

Tämä röyhkeyskö lienee auttanut, mutta ilman häiritsemättä saimme olla siellä "parempien ihmisten", tai sanoisinko, parempiosaisten luokassa melkein matkan loppuun asti. Kerrankin seisoskellessamme siellä ensimmäisen luokan kävelykannella huomionme kiintyi kahteen nuorukaiseen, jotka matkustivat toisessa luokassa. Toinen heistä yritti kiivetä rappusia ylös ensimmäisen luokan kannelle, mutta hänen to-

verinsa vakavasti varoitti kumppaniansa missään tapauksessa sinne menemästä, "sillä se on ensimmäisen luokan matkustajia varten". Tämän kuultuaan Wesley Augusti hyvin lakoonisesti huomautti minulle: "Katso kun noissa poika paroissa on vielä hiukanen moukkaa jälellä, kun eivät uskalla tulla tänne ylös." Tässä sanalla haluan ikuistuttaa erään "viisauden palan" jonka tuo radikaali Wesley lausui, laivan ensimmäisen luokan ylellisyyden kiihottaessa hänen hermojaan: "Hävyttömyydellä ei ole rajoja."

* * *

Siellä täällä olen tavannut radikaaleja ja joutunut väittelyihin heidän kanssaan, mutta ihmeen vähän heitä onkin olemassa. Päätän siitä äänestä, jota he pitävät, saapi sellaisen käsityksen että kai niitä radikaaleja on ainakin vasikkahaallinen. — Mutta mitä joutavin. Kourallinen vaan, siinä kaikki. Mutta varjele heidän kanssaan vain joutumasta huutoäänestyksiin, niin varmasti siinä häviää.

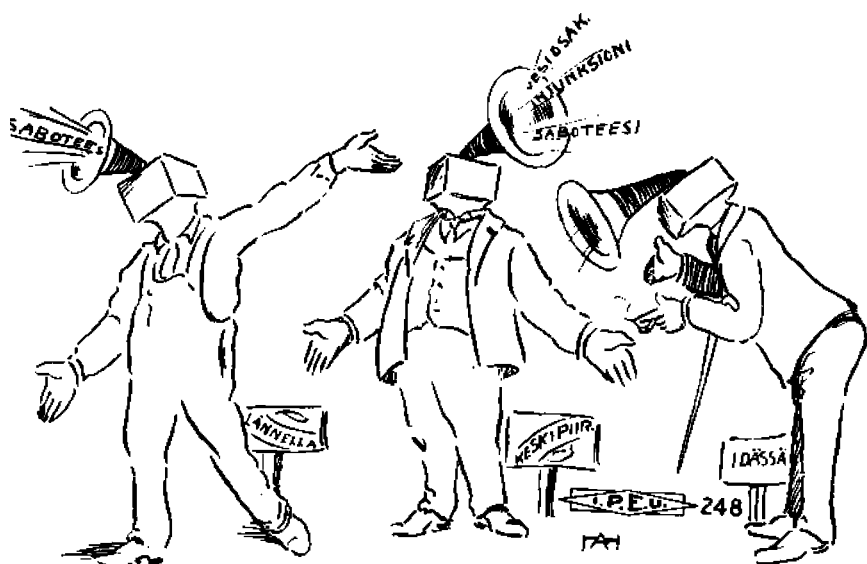
Väittelyissä heillä on vain ne samat kolme väitöstä, joita he ovat vaikuttaneet pitkin aikaa, niin. Työmiehen vesiosakkeet, Negaaneen injunftsioni-juttu ja saboteesi pykälä sosialistipuolueen peruslaissa. Nämä samat väitökset heillä oli kaikkialla, missä hyvänsä ja ketä hyvänsä he lienevätkin olleet. Ja nämä väitökset tulivat aina aivan kuin puhumakoneen rullasta. He arvostelivat marxilaisen sosialismin mihinkään kelpaamattomaksi ja vanhanikäiseksi, mutta silti heillä itsellään ei ollut mitään parempaa tilalle antaa. He näkyvät sairastavan yleensä jonkunlaista arvosteluseräilyä, johon kuka hyvänsä,

noin sivumennen sanoen, voi aivan helposti sairastua, jos vaan olisi halua.

Lännellä oli radikaaleilla yleensä sellainen käsitys vallalla että sitä heidän lehteään, "Sosialistia" johtaa ja toimittaa kaikista kypsynein nerous ja kehittynein järki ja kun minä en sitä "Sosialistin" pajaa ollut ennen nähnyt, niin lupasin käydä persoonallisesti ottamassa selvää että onko se nyt aivan sillä lailla kun nämä radikaaliset veljet maailmalta luulevat. Heti Duluthiin päästyäni kävin tarkastamassa sitä pajaa ja kerron siitä tässä aivan prikusta prikkun sellaisena kun se oli viime heinäkuun lopulla. Huone oli sellainen kapea ja pitkä, aivan kuin vanhan testamentin aikasen kaupungin katu. Etuosaan oli puoli seinällä tehty kaksi huonetta. Toisessa oli kirjakauppa ja toisessa konttori. Kirjakaupassa oli lasinen näytetiski ja kirjalyly jossa oli joitakin kirjoja. Myöskin sinne näytetiskin sisälle oli sinne tänne, "aistikkaaseen epäjärjestykseen" nalkeltu Punasta soitua ja Työväen Opiston Vallankumousta. Taisi siellä vielä olla sikurettejä pieni varasto. Konttorissa oli joitakin tuoleja, pöytä, hylly ja komea kassaregisteri, se kuuluisa "cost system" ja siinäpä se sitten olikin sen keulapuolen "lasti". Aivan toisessa päässä, tämän kujan "ahteripäässä" oli sitte se henkinen työhuone, se toimitus. Sitä ei oltu jaettu väliseinällä muusta huoneustosta, kuten konttoria ja kirjakauppaa. Olivat kai ajatelleet että kun se kerran on niin kovin punasten työhuoneena, niin on vähän vilposempi kun on väljät tilat. Täällä toimituksessa oli sellaisia pikkupöytiä, kuten vanhan maan kausakoulujen pulpetit

ja niiden takana istua kökötti sitte ne radikaaliset miehet, jotka ovat vastuunalaisia "Sosialistin" sisällöstä. Viita Jussi oli asettanut pulpettinsa päin seinää kaikista kauvimmaiseen nurkkaan. Korehtuurinlukijaa en tavannut. Lieneekö sen paikka ollut silloinkin auki.*) Sitte se konttorin ja toimituksen välinen ala siitä huoneesta oli aivan tyhjä; arvatenkin joku varaventiini, tai fyysilisten "väittelyiden" turnaus-

mo". Ainakin siinä on paljon tyhjää ja kuka tyhjää ei kammoisi. Jos lujakeuhkonen mies olisi seisonut keskellä sitä huonetta, niin juuri hänen huutonsa taitaisi kuulua konttoriin ja toimitukseen samalla kertaa. Tästä saanette jonkinlaisen käsityksen tämän tyhjyyden pituudesta. (Älköön kukaan vain tulkitko tätä niin että minä tällä haluaisin letkauttaa "Sosialistin" ja koko radikaalisen homman tyhjyyttä,

„... Nämä radikaalien väittökset tulivat aina kuin puhumakoneen rullasta ...”

paikka. Tätä tyhjää paikkaa katsoessani selvisi minulle eräs asia. Kansakoulussa ollessani luonnontiedetunnilla usein mainittiin "tyhjän paikan kammosta" ja tuntui tuollainen määritelmä poikasena omituiselta. Mutta nyt se selveni minulle. Tässähän se nyt on se "tyhjän paikan kam-

mo" tai että tämä tyhjä ympäristö mitenkään "heijastaisi" näiden radikaalisten veljien tohinoihin; ei, minä en tarkoita tätä. Voihan se olla niinkin että tällä tyhjällä paikalla on jokin muu varma tehtävä siinä radikaalisessa tohinnassa). Minkäänlaisia koneita ei ollut, jos ei oteta lukuun jotakin kirjoituskonetta ja sitä kuuluisaa "eost systemiä" siellä konttorissa. Mutta tarpeettomiahan ne koneet tällaisessa paikassa ovatkin, sillä niin pian kun nämä "pohjajouk-

*) Joku aika sitte kertoi Lapatosu, että "Sosialistissa" on korehtuurinlukijan paikka aina auki, vaikka siinä toimessa Juuri silloinkin oli eräs paljon kouluja käynyt nainen.

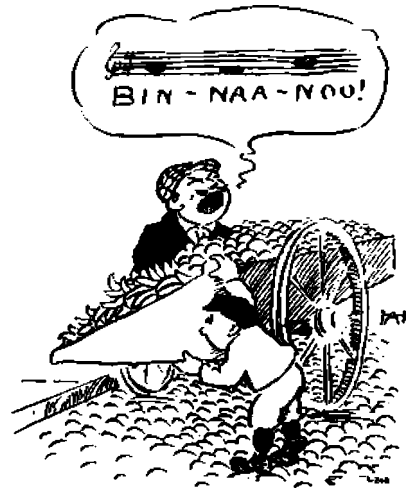
kojen edustajat" alkavat käyttämään koneita, tulee heistä ammattilaisia ja se ei kelpaa. Tällainen se nyt sitte on se "Sosialistin" paja, se radikaalien "hedkuarteri". Ja tähän on enään tarpeetonta lisätä muuta kun että jokainen jutelkoon niitten radikaalisten "hainkuartereitten" kanssa omilla paikkakunnillaan niin niistä saapi käsityksen siitä kehittyneestä järjestä, jonka jotkut luulevat tätä hommaa johtavan.

*
*
*

Raivaajassa käyntiäni en malta olla tässä kertomatta lyhykäisesti. Tämä Raivaajan talo sijaitsee kaupungin vilkkaimmassa liikekeskuksessa, suurten liikehuoneiden ja yleisten rakennusten lähettyvillä. Talon ulkonäkö oli jo niin mahtava, että luulin saaneeni väärän osotteen. Mutta ei se sittenkään ollut väärä. Siinähan on nimikilpi, jossa sanoo: Finnish Socialist Publishing Co. Tästä rakennuksesta ja Raivaajan koneista on tehty ennen selkoa lehdissä ja julkaisuissa, joten nyt en tässä yritäkään sitä tehdä. Ja vakavasti luulen että en siinä onnistuisikaan, sillä sen talon ja sen kaikki laitokset nähtyäni valtasi minut voimakas luokkaylpeyden puuska ja sen valtaamana mahdollisesti saisin asioista huonon perspektiivin. Mutta siinä onkin syytä ylpeillä. Luulen, että jokainen luokkatietoinen työläinen tuntee ylpeyttä rinnassaan, nähdessään Raivaajan komean talon ja monipuoliset koneistot ja kapistukset. Me työläisetkö olemme voineet luoda tällaisen liikkeen ja tätä laitosta käytetään meidän kaikkein yhteisen asian palvelukseen. Onhan tässä jo ylpeydelle sijaakin, nim. luokkaylpeydelle. Raivaajan menestys on selitettä-

vissä siten että työläiset idässä tietävät velvollisuutensa lehtöä kohtaan ja liikkeen johdossa yleensä käytetään järkevyyttä ja huolellisuutta.

Nyt olen täällä miljoonakaupungissa, New Yorkissa. Kyllä nämä tällaiset kaupungit ovat sivistyksenne häpeäpilkkuja. Yh-

"...Yh kalkan muun melun kuului hedelmäkauppiaan ontto huuto..."

delle pienelle tilalle pakkautuu asumaan ihmisiä niin paljon, että jos ne kaikki samalla kertaa tulisivat maahan pilvenpiirtäjistään, niin mitenkään ne eivät mahtuisi tämän kaupungin alalle. Kun katselen ulos huoneeni akkunasta, niin näen tuolla alhaalla kadulla sanoin kuvaamatonta elämää. Siellä kulkee katuvaunuja hyvin tiheässä, kelloa soitellen alituisen. Ylhäällä kiittää ilma-vaunut ja maansisässä maanalainen juna. Näiden lisäksi on kaduilla vielä ajopelejä jos minkälaisia joissa kaikissa on matkustajia ja kaikilla on kova kiire. Katukäytävät ovat täynnä ihmisiä, jotka kuljeskelevat yksi sinne

toinen tänne; tiennevätkö itsekkään mihin he milloinkin menevät. Siellä väkijoukon seassa liikuskelee taskuvarkaita, ihmispyydystäjiä, rikkaita ja köyhiä, roistoja ja rehellisiä ihmisiä. Siellä kuljeskelee toisten ihmisten seassa kaikellaisten tautien saastuttamia olentoja. Siellä väkijoukon keskellä liikuskelee kaikellaisia kaupustelijoita, jotka kovääniesti huutelevat ja kehuskelevat tavaroitaan. Sieltä alhaalta kuuluu tänne ylös kellojen kalketta, posetiivin soittoa, kerjäläisten viulujen vinkumista, vaunujen jyrrinää, kavioiden kapsetta, jalkojen lapsutusta, huutoja, ähkinää kirkuntaa, toraa... Hm. Mitä sieltä ei kuuluisi? Onhan siellä olemassaolon taistelu täydessä käynnissä. Leimuaahan siellä ihmisliekki. Jos olisin säveltäjä, niin koettaisin kirjoittaa tuon metelin kaikessa realistisuudessaan

nuottipinnalle ja kutsuisin sitä Taistelun Symphoniaksi. Mutta olisikohan tuo mahdollista. Olisiko Wagner, Mozart tai Beethoven jättäneet sen tekemättä jos sen olisi voinut soittokoneilla jäljentää. Tuskinpa vaan. Tätä elon-taistelun hurjaa musiikkia ei kuule konserttisaleissa, vaan ainoastaan sellaisissa paikoissa kuin New York, y. m. ... Väsyneenä tuohon kaikkeen nostan katseeni ylös ja annan sen levätä tuulen mukana ajelehtivilla pilven hataroilla. Unelmoitsen tulevaisuuden kaupungista, veljeyden, vapauden ja tasa-arvoisuuden kaupungista ja tunnen kuinka rintani lämpenee ja sydäukin sykkii iloisemmin. Mutta keskellä haaveilujani kuuluu taasenkin korviini, yli kaiken muun melun, hedelmäkauppiaan outo huuto: "Pin... naa... noo."

Henry Askeli.

